

Оптимізація органів прокуратури має, зокрема, виражатися через усунення термінологічних неточностей, колізій, прогалин і невизначеностей. А властивості прокуратури не повинні дублювати властивості інших правозастосовних органів.

Список використаних джерел:

1. Марочкін І. Є. Прокуратура України: проблеми становлення і розвитку. *Правоохоронна діяльність*. 2011. № 2 (15). С. 62–68.
2. Назаров І. Прокуратура України на шляху до європейських стандартів. *Право України*. 2007. № 2. С. 85 – 88.
3. Організація роботи та управління в органах прокуратури: навчальний посібник у запитаннях і відповідях / За заг. ред. М.К. Якимчука і І.В. Європіної. К.: Національна академія прокуратури України. 2009. 207 с.
4. Про прокуратуру : закон від 14.10.2014 №1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. №2-3. Ст. 12.

Чаплинський К.О.,

доктор юридичних наук, професор
завідувач кафедри криміналістики та
домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННИЙ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ НАДАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

В умовах становлення правової й незалежної держави, реформування її соціально-економічної та політичної сфер, євроінтеграції України до країн Європейського співтовариства спостерігається зростання організованої злочинності. Кількісно-якісні зміни у структурі організованої злочинності характеризуються удосконаленням існуючих, застосуванням новітніх способів учинення кримінальних правопорушень, форм та способів протидії досудовому розслідуванню. На сьогодні

технологія організованої злочинної діяльності значно ускладнилася, що зумовлено використанням новітніх технічних засобів, складними й витонченими способами підготовки й приховування кримінальних правопорушень, які традиційними методами виявляти досить складно. Низька якість розкриття й розслідування, недостатність кваліфікованих кадрів у правоохоронних органах, відсутність системи попередження і профілактики кримінальних правопорушень, створили підґрунтя до збільшення їхньої кількості, у тому числі і у сфері надання туристичних послуг.

Сьогодні сфера туристичної діяльності налічує велику кількість різноманітних турагентств та туроператорів, які пропонують широкий спектр туристичних послуг їх споживачам у різних напрямках та країнах світу.

На думку Л.І. Гонтаржевської, ринок туристичних послуг – це система відносин між суб'єктами ринку (виробниками туристичних продуктів, платоспроможними споживачами, посередниками). Споживачами туристичних послуг є туристи. Чистими посередниками між туристами і виробниками послуг виступають туристичні агентства, клуби, асоціації. Одночасно виробниками (розробляють і реалізують тури) і посередниками (укладають угоди з безпосередніми виробниками одиничних туристичних послуг) є туроператори. Виробниками первинних туристичних послуг є готелі, транспортні компанії, заклади харчування, екскурсійні бюро, музеї, театри, заклади дозвілля тощо. Суб'єктами туристичного ринку також є і виробники супутніх послуг і товарів – рекламні компанії, засоби мас медіа, виробники товарів «внутрішнього експорту» (сувенірів, традиційних товарів у певних країнах), будівельні компанії тощо [1, с. 18].

Зважаючи на це, будь-які із зазначених суб'єктів можуть мати безпосереднє відношення до учинення протиправних дій у сфері туристичної діяльності. Окрім того, низка суб'єктів може брати участь у розробці туристичного продукту, його комплектації та його просуванні, інші суб'єкти є споживачами туристичних послуг. Натомість, слід зазначити, що підприємствам, які працюють на ринку туристичних послуг, необхідно дотримуватись принципу прихильності стосовно концепції маркетингу: розуміти і опиратись на вимоги і бажання клієнтів, вміти точно визначити свій ринок і зорієнтувати своїх працівників на надання

послуг найвищого рівня якості і вчасно. Саме це є концептуальною основою успішної діяльності сучасного туристичного підприємства [2, с. 86].

Втім, на думку Г.В. Захарової, деякі суб'єкти туристичної діяльності займаються шахрайськими діями, діючи від імені туроператора, який зарекомендував себе в індустрії туризму з позитивної сторони (привласнення торгової марки туроператора). У 28 % шахраї створюють «фіктивне» туристичне агентство, у 23 % – туристичні агентства були справжніми, але їх власники, намагаючись отримати вигоду, вчиняли обманні дії щодо туристів. Узагальнення слідчої практики свідчить про відношення до шахрайських дій з боку наступних суб'єктів: представників консульських установ – 8 %, державної міграційної служби – 6 %, страхових компаній – 14 %, фірм-перевізників – 22 %, представників підприємств харчування – 31 % та представників сфери готельного обслуговування – 11 %.

Останнім часом через вимоги багатьох країн світу проходження певного лікарського тестування для пересічення кордону, набувають поширення шахрайські дії із отриманням підроблених довідок про проходження таких тестів. Нерідко особи, які видають такі довідки, не мають ніякого відношення до сфери охорони здоров'я і ставлять підробку таких довідок за основу своєї діяльності. До того ж, у 34 % вказані суб'єкти можуть або вступати між собою у попередню змову, або утворювати стійке об'єднання декількох осіб, які попередньо зорганізувалися для вчинення шахрайств у сфері туризму. Також слід зазначити, що у динаміці злочинності, у тому числі й у сфері туристичної діяльності, відзначається істотне зростання організованих злочинних посягань. При цьому, професіоналізм і освіченість осіб, які вчиняють злочини у зазначеній сфері, постійно зростають, оскільки вони адаптуються до нових умов [3].

Щодо шахрайства у сфері надання туристичних послуг, то саме представники чи псевдопредставники туроператорів (турагентств) найчастіше фігурують в якості суб'єктів цих злочинів (96 %). Якщо йдеться про шахраїв, які дійсно працюють у туристичних фірмах, то за загальним правилом всі вони є службовими особами. При цьому при визначенні їх статусу слід звертатися не тільки до положень ч. 3, 4 ст. 18 КК України, де, власне, дається законодавча дефініція службової особи, а

й до відповідних наказів, інструкцій, функціональних обов'язків та інших документів, якими керуються у процесі своєї професійної діяльності згадані особи.

Окрему ланку займають правоохоронні органи, які надають «дах» злочинної діяльності організованих груп та особи, які здійснюють державний контроль та нагляд у сфері туризму. Зокрема, заходи, спрямовані на дотримання правил ведення туристичного бізнесу здійснює Державне агентство розвитку туризму, яке видає ліцензії на право провадження туроператорської діяльності та веде ліцензійний реєстр суб'єктів туроператорської діяльності, здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням туроператорами ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності та виконує інші функції. Серед суб'єктів, які входять до складу групи можуть входити особи, які виконують фінансово-розпорядчі функції, менеджери [3].

Досліджуючи організовані злочинні угруповання як суб'єкт злочинної діяльності, слід пам'ятати про те, що кожне злочинне об'єднання складається з окремих індивідів, які володіють певними знаннями, якостями та ознаками, що характеризують їх в особистісному відношенні. Між тим, становище у складі злочинної групи накладає відбиток на поведінку й риси характеру її членів, в яких відображаються усі ознаки організованої групи в цілому [4].

Організатори кримінальних угруповань у різних сферах нерідко пристосовуються до часто повторюваних та приблизно однакових умов, до типових факторів у схожих умовах, а також типових факторів, що обумовлюють вибір способу вчинення злочину та приховування слідів. Внаслідок чого з'являється типовий почерк організованої злочинної діяльності, що складається під впливом певних факторів, що обумовлюють вибір засобів досягнення злочинних цілей [5, с. 245].

На думку Г.В. Захарової, близько 22 % злочинних угруповань спеціалізується на шахрайствах, пов'язаних із порядком ведення туристичного бізнесу; 41 % – вчиняють протиправні дії, пов'язані із наданням туристичних послуг; 11 % – здійснюють злочинні дії відносно відпочивальників (обмін валют, ворожіння, обманне заволодіння цінними речами у зонах відпочинку, екскурсійні послуги); 13 % – кримінальні правопорушення, пов'язані із супроводженням документів, які є необхідними для здійснення туристичної подорожі [3]. Втім, близько 45 %

організованих кримінальних угруповань діють одночасно у будь-якому секторі сфери надання туристичних послуг, маючи при цьому корупційні зв'язки в органах державної влади і управління, правоохоронних органах.

Список використаних джерел:

1. Гонтаржевська Л.І. Ринок туристичних послуг в Україні: Навчальний посібник. Донецьк: Східний видавничий дім, 2008. 180 с.
2. Жук І.З. Управління маркетинговою діяльністю суб'єктів туристичного бізнесу України: дис. ... канд. юрид. наук : 08.00.03 / Львівський національний університет ім. Франка, Львів, 2015. 20 с.
3. Захарова Г.В. Теоретичні засади методики розслідування шахрайства у сфері туризму, вчиненого організованою групою: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом», Київ, 2021. 268 с.
4. Чаплинський К.О. Тактичне забезпечення розслідування діяльності злочинних угруповань: монографія / К.О. Чаплинський ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Д. : Ліра, 2010. 304 с.
5. Корж В.П. Теоретические проблемы методики расследования преступлений в сфере экономической деятельности, совершаемых организованными преступными образованиями. Монография. Харьков, 2002. 504 с.

Чередник К.О.,
кандидат юридичних наук,
начальник Головного управління
Держгеокадастру у Дніпропетровській області

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ШАХРАЙСТВ НА РИНКУ НЕРУХОМОСТІ, ВЧИНЕНИХ КРИМІНАЛЬНИМИ УГРУПОВАННЯМИ

На сьогодні спостерігається збільшення злочинних проявів, пов'язаних з незаконним заволодінням нерухомістю, а також грошима, призначеними для будівництва такої нерухомості. Це ставить перед наукою та правоохоронною діяльністю завдання щодо розробки нових